

Skrivning i udskolingen

UC Lillebælt, december 2016

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@uc-llb.dk

SLIDES KAN HENTES FRA kortlink.dk/mrsh

16 pointer

1. Et bredt tegnbegreb – fokus på skrifttegnet
2. Skriveopgaver kan laves på mange måder
3. Skrivning er en rekursiv proces
4. Sociokonstruktivistisk læringsteori
5. Skriv i kontekst
6. Literacy – samtenkning mellem læsning og skrivning
7. Multiliteracies
8. Vekselvirkning mellem produktion og analyse
9. Leg med sproget – men kend værktøjsskassen: Syntaks, semantik, stilistik og retorik
10. Førskrivning
11. Begrebet genre
12. Hensigt
13. Stavning
14. Vurderingsfokus
15. Vurderingspraksis/fællesskaber
16. Skrivehjulet

Ståsteder

- At skrive for **at** lære
- At skrive **til** nogen
- At skrive **for** nogen eller noget

Kursusbeskrivelse

- Få inspiration til skriveundervisning i udskolingen med konkrete idéer, teoretiske input og provokerende oplæg til diskussioner og en hulens masse skriveøvelser
- Der er meget bred forskningsmæssigt belæg for, at den bedste måde at lære på er ved at forholde sig til et meningsfyldt problem i en social situation. Derfor er repetitiv skriveøvelse uden af kontekst læringsmæssigt spild af tid. Samtidig ved alle, at man bliver dygtigere ved at øve sig. Derfor bør skriveundervisning for det første give rig mulighed for at øve sig. For det andet skal den medtænke situationer, for al skrivning og al kommunikation finder altid sted i en situation. Også i skolen.
- Kom glad og bliv inspireret og provokeret. Undervejs arbejder vi også med vurdering af elevtekster.
- Kurset har udgangspunkt i materialet Tid til SKRIVNING 1-3

Pointe nr. 1

- En "bred" opfattelse af tekst
- En "bred" opfattelse af skrivning
- Kommunikation først – til sidst stavning!
- Måden tegnet er tegn på
- Vi er **for snævert fokuseret** på skrifttegnet i vores skriveforståelse

Ståsteder

- Fastholdelse

For denne opfindelse [at skrive] vil producere glemssomhed i hovederne på dem, der lærer at bruge det, fordi de ikke vil øve deres hukommelse

(Platon, Phaedrus 275a)

Indhold

- Inspiration til skriveundervisning i udskolingen
- Konkrete idéer
- Teoretiske input
- Provokerende oplæg til diskussioner
- Hulens masse skriveøvelser – med makkerlæsning, feedback osv.

Ståsteder

- Et bredt multimodalt tegnbegreb
- Sociokulturelt literacy-syn (multiliteracies)
- I modsætning til et kognitivt syn
- Sociokulturelt læringssyn
- Skrivning sker i sociale kontekster
- Skrive **til** nogen
- Skrive **for** nogen eller noget

Ståsteder

- Skrivning er en kilde til erkendelse - et redskab for læring og refleksion (Graham & Herbert, 2010).
- Skrivning gør det muligt at udforske, reflektere, kritisere, bearbejde og videreudvikle viden og erfaringer systematisk.
- Skrivning er kulturel hukommelse (Vygotsky, 1987).

Ståsteder

- Vi lever i er skriftbåren verden
- Vi lever i en tegnbåren, kommunikerende verden, som eleverne skal lære at forholde sig til

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Kildekritisk analyse: Læsning og skrivning

- Afsenderen: Retten til liv
- Nej til abort – følelsesladet
 - Nyhedsprunge begreb, baby, kors, kirkegård
 - Citat fra kvinder, der har fortrykt abort
- Landskretsar Ellen Højlund Vibe – Medlem af Indre Mission
- Abortliniens formand: Medlem af Indre Mission (Sogne- og arresthuspræst Per Damgaard Pedersen)
- Daglig leder: Abortliniekordinator Karina Borchers Andersen, ansat af Indre Mission
- Nær forbindelse mellem Abortlinien og Indre Mission
- Undgå abort
- Ikke objektiv rådgivning – Kristen dogmatisk livsyn, imod abort

12

Hurtigskrivning, 3 min.

- Giv et indtryk af dagen i går

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Multimodal, tegnbåren verden: Modelanalyse

• abortlinien.dk

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Kildekritisk analyse: Læsning og skrivning

- Krak: Fire firmaer og tre personer: Abortlinien, Retten til liv og Indre Missions Unge

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Pointe nr. 2

- Skriveopgaver kan læses på mange måder
- Teksters intention
- Mars er en lille planet. Der er koldt på Mars. Der er nordpol og sydpol, og der er 126 kuldegrader på polerne.
- Planeten Mars er en forskningsplanet for os mennesker. Vi sender mange rumskibe op på Mars for at finde ud af, om der er liv eller vand
- Ekspedition til Mars. Kampen mod det onde. Det ukendte. Besejre, besætte, befri. Lords of the univers. Ugikvilar kiggede dybt i telefontoren, for at sikre, at vi ikke ramte de mange asteoixer, der fjes rundt omkring os

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Kildekritisk analyse: Læsning og skrivning

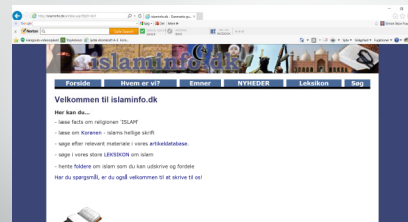
- Flere modaliteter: Tekst, billeder, video, links, bokse
- Blikfang: Billedet – pigens ryggen til – anonymitet
- Helena nedest fortæller – close up og personligt
- Abortlinien ønsker at hjælpe dig
- Man skal nok finde en vej
- Personlig, seriøs stil
- Tjenestens daglige leder. Smiler – en voksen, man trykt kan tale med
- Ensomhed (pigens på badebroen)
- Ikonisk ved statuen: Moder og barn
- Farver
- Feminime skrifttyper
- Serias og troværdig

13

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Kildekritisk analyse: Læsning og skrivning

14

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Genskrivning

- Genskriv jeres tekst om i går. Leg med den.
- Sammenlign to og to
- Giv to forslag til forbedring
- Genskriv

Kirsten Christensen, Center for Digital Medie- og Kulturhistorie, Aarhus

Pointe nr. 3

- Skrivning er en **rekursiv** proces
 - Skrive, genskrivning, genskrivning, genskrivning...
- Sparring!

13

Gennemskrivning

- **Fravalg** til artikel til *Læsepædagogen* 5/2014
 "Simon siger til Læsepædagogen:
 "Se en sø", siger Søren. "Fuck dig",
 siger Mette. Og så gik de ned til en
 sø og spiste en is."

14

Læringsteori

- **Behaviorisme** → Repetitiv træning, belønning og straf
- **Instruktivisme** → Jeg fortæller dig, hvordan verden er
- **Konstruktivisme** → Tilegnelse
- **Socialkonstruktivisme** → Deltagelse

15

Den "nye" læsekrig

16

Læringsteori

Hvordan lærer man?

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@lfk.dk

Pointe nr. 4: Socialkonstruktivistisk læringsteori

- Den bedste måde at lære noget nyt på er ved at forholde sig til et problem i en meningsfyldt situation, som man vil løse i en social sammenhæng → Scenariebaserede undervisningsforløb (Bundsgaard, Misfeldt og Hetmar 2011, 2012)
- Det faglige skal kontekstualiseres meningsfuldt i meningsfulde situationer – *det skal anvendes meningsfuldt*.
- Martin E. Ford: Motivation = Mål x Følelser x Handletilid (Ford 1992)

17

Den "nye" læsekrig

- Fornuftige sociokulturelle literacy-folk vs. kognitive psykolingvistsporede fjolser
- **Læs, forstå og sammenfat VS. Afkodning, ordforståelse og tekstforståelse**

18

Diskussion

- Hvordan lærer elever i udskolingen at skrive?

19

Scenariedidaktik

- **Scenarier**, hvor fagligheden indgår, i stedet for at tænke i isolerede fagligheder.
- Scenariet skal give en meningsfuld klangbund for det, der skal læres.
- Nøgleordene er fælles praksis, meningsfuld kommunikation og et reelt produktionsmål.
- **Det faglige skal således berettiges i scenarier, hvor det i konteksten er logisk eller naturligt, at det finder sted i et fællesskab**

20

Faglighed

- *Faglighed er noget, man gør* (Hetmar, 2013)
- *Doing being some identity* (Gee, 2001)
- *Praksisfællesskaber* (Lave & Wenger, 2003, 2004)
- *Epstemic frames* (Shaffer, 2008)
- *Faglighed er handling* (Bundsgaard og Foug, 2017)

28

Stavetræning (basisfaglighed)

- Jim Rice (1897): Intet forhold mellem staveniveau og tid (sætninger, dvs. i kontekst)
- Oliver Cromman (1902): Manglende stavetræning påvirker ikke stavning
- W. Cook (1912): Staverregler effektivt. Kan ikke anvendes i kontekst
- Donald Hamill et al. (1977): Effekt op til 3.-4. kl., herefter ikke
- Stephen Krashen (2002): 3.-4. kl. elever, der ikke undervises direkte i stavning, staver dårligere end elever, der undervises men forskellen er fuldstændigt udglattet på 4.-5. klassetrin
- Graham og Perin (2007): Læsevet grammatikundervisning er direkte skadeligt især for elever med skriv vanskeligheder. Grammatikundervisning skal tilpasses til elevernes skrivning
- KOMPIS-projektet i Slagelse (2010)
- 25% af tiden bruges på grammatikundervisning (Mathiasen, 2011)
Lærerne siger, de er konstruktivister, men de arbejder behavioristisk

29

Ponte nr. 5: Skriv i kontekst – i scenarier

- Vekselvirkning mellem produktion og analyse: Læs – skriv
- Skriv (og læs og alt muligt andet i skolen) i **meningsfulde situationer** = scenarier
- Skriv, læs, skriv, læs, skriv, læs
- Stavning og korrektur til sidst

30

Scenariedidaktik

- Orienter jer i verden uden for skolen: Hvornår skriver vi?
- **Ikke kun – for afgangsprøven er et nødvendigt onde**
- **Siger vs. gør**

31

Læremidler i dansk

Tabel 2. Didaktisk type på trin (bærevægtet)

	Repetitiv	Produktiv	Formidlende	Stilsdærende	Praksisstilsdærende
Indskoling	2,45	0,86	0,67	0,25	0,00
Mellemttrin	1,78	1,36	1,26	0,39	0,00
Udskoling	1,06	1,70	1,86	0,84	0,00
Uden trin	0,88	0,92	1,37	0,33	0,18
TOTAL	1,67	1,23	1,25	0,45	0,03

32

Literacy

Det nye sort

Simon Skov Foug, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.foug@lfk.dk

Så er der skæld ud

Spanskørret i efteruddannelse af lærere

Simon Skov Foug, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.foug@lfk.dk

Læremiddelundersøgelsen i dansk

- 27% af anvendte læremidler i dansk indhold er stavning
- Stavning foregår aldeles isoleret fra alt andet indhold

33

Literacy

- *Literacy er kompetencen til at kunne konsumere og producere tegn i forskellige modaliteter, medier og genrer med forståelse af relationerne til og betydningen for og af konteksten (personer, objekter, modsætninger, teknologier osv.), samt evne til forholde sig kritisk hertil og til at handle på baggrund heraf* (Bundsgaard, 2007).

Simon Skov Foug, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.foug@lfk.dk

Literacy

- Skrivning og faglig virksomhed
- Fagernes egenart og logik
- Skrivefærdighed som forudsætning for de fleste fag
- Skrivemåder er nøglen til dyb forståelse af fagets tekster (læsning) – den faglige diskurs (Krogh 2010: 28)

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Faglig skrivning

- Skrivning som grundlæggende færdighed i alle fag: **Læringspotentiale** (Berge, 2009)
- Udvikling af **fagsprog** gennem skrivning
- Øget adgang til **faget** og **dets tænkning** (Berge, 2009)
- **Faglærernes opgave**
- Fagernes **metoder, begreber, aktiviteter og genrer**

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Literacy

- Skrivemåder er nøglen til dyb forståelse af fagets tekster (læsning) – den faglige diskurs (Krogh 2010: 28)
- Skrivekompetence fører til forbedret læsekompetence (Graham, S. & Healey, M. 2009: 4)
- Skrivning til at skabe overblik, analyse og dermed forståelse
- Skriftlig kommunikation er stigende inden for alle erhverv
- Skrivning er lige så vigtig som læsning
- Læsning og skrivning styrker hinanden indbyrdes (Graham, S. & Healey, M. 2009: 4)
- Samme vidensområder
- Samme kognitive processer

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Læsning

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

- Sammentænkningen af læsning og handling
- **Læseforståelse og skriveforståelse**
- Performativt begreb

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Pointe nr. 6: Literacy

- Skrivning og læsning og faglig virksomhed
- Fagernes egenart og logik
- Skrivefærdighed som forudsætning for de fleste fag
- Læsefærdighed som forudsætning for de fleste fag
- **LITERACY** er det nye sort

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Faglig læsning

- Læsning som grundlæggende færdighed i alle fag: **Læringspotentiale** (Ambak, 2003; Bråten, 2008; Mulvad, 2009)
- **Faglærernes opgave**
- Fagernes **metoder, begreber, aktiviteter og genrer**
- Det gamle sort

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Læsning og skrivning

- Kommunikation
- Læring
- Struktur
- Skabning af nye virkeligheder
- Identitetsdannelse
- Underholdning
- Orientering
- Tænkning og sprog (vygsky spil)

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Literacy

- Vi kommunikerer ikke kun via verbal sprog
- Visual turn (Løvland)
- Gunther Kress
- **MULTILITERACIES** er det næste nye sort

Klaus Thomsen, Copenhagen University, 2016, 11.11.2016, 11.11.2016

Pointe 7: Multiliteracies

- › Tænk i **MULTILITERACIES**

Hvad er det så, man gør?

Værktøjskassen: Leg med sproget og udtrykket

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@ph.d

Klæde dukken af og på

- *En mand kom gående henad gaden*
- *En stærk mand kom en varm sommerdag drivende ned ad byens hovedgade*
- *En spændstig ungersvend kom en varm og vild sommerdag drivende svedende ned ad byens brede gade*
- *En stærk og tilfreds mand kom en varm og lummer sommerdag drevent drivende ned ad byens bredeste boulevard*

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Skrivning

- I skolen faglig aktivitet
- Fagenes logik, egenart, arbejdsformer
- Fagenes faglighed
- Faglig skrivning

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Pointe nr. 9: Leg med dukker!

30

Genskrivning

- Genskriv jeres tekst om i går. Klæd sætninger af og på
- Sammenlign to og to

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Pointe 8: Vekselvirkning

- › Tænk i **FAGLIG LÆSNING** og **SKRIVNING**
- › Tufte: Zig-zag-modellen
- › Vekselvirkning mellem produktion og analyse

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@ph.d

Børn på opdagelse i sprogets verden

- Lily Gad, 1932
- Klæde dukken af og på

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Skrivelyst og dukkeleg

Syntaks, semantik, stilistik og retorik i danskundervisningen

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@ph.d

Systemet - grammatik

Ordklasser og sætningsled

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@ibm.com

Sætningsled

- Sætningsled består af (en kombination af) ord
 - Huset** er orange Subjekt
 - Jeg ser **et hus** Objekt
 - Jeg bor i **et hus** Adverbial
- Det meget store og helt ufatteligt grimme hus** er orange
- Jeg ser **et meget stort og helt ufatteligt grimt hus**
- Jeg bor i **et hus**, for jeg er en husmus

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Kasussprog

- Peter giver Niels hesten
 - Præsens = r
 - Den handlende (subjekt) = +a
 - Den modtagende (Indirekte objekt) = +u
 - Genstanden (Objekt) = +i
- Peter**a giver **Nielsu** hesteni
- Hesteni **Peter**a giver **Nielsu**
- Sætninger i giver kursisterne **Simona**
- Lampen i tænder **Gertruda**

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Grammatik vs. semantik

- Sprog er et system
 - Gulleræde harvætersæder plaskort
 - Jeg hopper et æble, og Peter synger en kampvogn.
 - Huset flyver højt i vandets indre personlighed og ser en kos mejetærsker.
 - Jeg spiller fodbold, og Peter spiller klaver
- Grammatik vs. semantik
- Formel vs. funktionel grammatik
- Byggemateriale: De 10-11 ordklasser

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

De syv sætningsled

- Subjekt (grundled) x Manden går, vandet er varmt, vi bor i Vejen
- Verbal (udsagnsled) o Manden går, vandet er varmt, vi bor i Vejen
- Direkte objekt (genstandsled) Δ Jeg giver ham kagen, Peter låner mig bogen
- Indirekte objekt (hensynslet) □ Jeg giver ham kagen, Peter låner mig bogen
- Subjektsprædikat (omsagnslet til grundled) ⊗ Jeg hedder Simon, du er lærer
- Objektsprædikat (omsagnslet til genstandsled) ⊗ Vi maler byen rød, Vi køber bilen brugt
- Adverbial (biordsled) ~ Vi blev hurtigt forsinket på grund af vejret

Dertil kommer et otte sætningsled, som udelukkende forbinder sætninger, og derfor tælles det ikke med.

- Konjunktion (bindeordsled) Han siger, at han kommer, og jeg tror ham, Det er de smidde, bindeord, der binder sætninger sammen. Det er også derfor vi ikke rigtig regner dem for noget.

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Syntaks

Læren om sætningsdannelse

Simon Skov Fougst, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon.skov.fougst@ibm.com

De 11 ordklasser

- Verber** (udsagnsord): at gå, damen ser, jeg har set dig, osv.
- Substantiver** (navneord): hest, bilerne, vand, osv.
- Adjektiver** (tillægsord): en flot bil, en god artikel, osv.
- Adverbier** (biord): derfor, hvorfor, temmelig, ikke, aldrig osv.
- Præpositioner** (forholdsord): på gaden, i kassen, osv.
- Pronominer** (stedord): Jeg går, vi ser, man, andre, nogen, nogle, osv.
- Artikler** (kendeord): en hest, den pige, osv.
- Konjunktioner** (bindeord): og, at, om, fordi, osv.
- Numeraler** (talord): to biler, en, to, tre, hun går i niende klasse, osv.
- Interjektioner** (udråbsord): av, føj, ih hvor dejligt, osv.
- Onomatopoeitika** (lydord): miau, kuk-kuk, osv.

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Kasussprog

- Sætningsleddet ses i bøjning
- Grammatik= Regler

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Syntaks

- Lad dukken tage tøj af og på – og tage tøjet på på forskellige måder
- "Regler" for, hvordan man danner sætninger på dansk
- Syntaks er noget he...

Forfelt	Centralfelt			Slutfelt		
F	v	n	a	V	N	A
Den lille dreng	har		vist ikke	smagt	Moster Odas tærte	i år
i år	har	den lille dreng	vist ikke	smagt	Moster Odas tærte	
Moster Odas tærte	har	den lille dreng	vist ikke	smagt		i år

Simon Skov Fougst, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Syntaks

- Dansk er et topologisk sprog, dvs. med (forholdsvis) fast ledfølge
- Dansk er ikke et kasussprog
- Han/ham

Syntaks

- Ledsætninger og ledsætninger

Forfelt	Centralfelt			Slutfelt		
F	v	n	a	V	N	A
Manden, der er min onkel	har		vist ikke	smagt	tærten, som Moster Oda altid laver i juli	i år
Den lille dreng	har		vist ikke	sagt	at han kan lide tærte	
Han	sagde,				at han var sulten	

Ombytningsprøven

- Subjekt** Den søde, flinke knægt med briller og seler fra Nørregade, Anton, der på mange måder minder om en spejder, selvom han aldrig har gået til det, og som jeg gik i klasse med sidste år på Fårevælle Skole,
- Verbal** skriver
- Objekt** et langt brev, som handler om sommerferien,
- Adverbial** til sin gamle farmor, der ligger for døden på plejehjemmet i Hedensted Kommune

Syntaksskemaet

- Verbalet indføres på (v)
- Alle led, bortset fra verbalet kan stå på egen plads eller i forfeltet (F)
- Forfeltet (F) er alt, hvad der står før verbalet (v).
- Slutfeltet starter med det infinitive verbum (V), typisk perfektum og præsens participium (kort og lang tillægsform).
- Subjekt altid står på pladsen (n), med mindre det er placeret i forfeltet (F), og så er "n"-pladsen tom.
- Direkte objekt (genstandsled) placeres altid på (N), med mindre det er placeret i forfeltet.
- Det samme gælder for at-infinitiver (som typisk er objekt i sætningen – Jeg elsker **at danse**), det indirekte objekt og prædikativerne (omsagtsledet).
- De adverbialle led placeres på "a"- eller "A"-pladsen, med mindre de placeres i forfeltet (F).
- De infinitive former af verberne placeres altid på "V"-pladsen, med mindre de er placeret i forfeltet, men så følger andre led som regel med.
- Ledsætninger typisk er led i andre sætninger, og derfor kan ledsætninger stå på egne pladser i skemaet, typisk F, N og A.
- Det gælder dog ikke de såkaldte relativesætninger (bisætninger), der er en del af et led

Syntaks

- Indsæt i skemaet
- Gertrud danser ikke
- Peter og Mogens spiller fodbold i weekenden
- Min onkel, som hedder Kaj, lægger stemme til mågen lb
- Peter vidste godt, at Yrsa ville være sur på ham, når han kom hjem
- Pigen og drengen ser heldigvis en god film i biografen i Køge søndag aften kl. 19

Forfelt	Centralfelt			Slutfelt		
F	v	n	a	V	N	A

Adverbialerne

- Subjekt** Pigen og drengen
- Verbal** ser
- Adverbial** heldigvis
- Objekt** en god film
- Adverbial** i biografen
- Adverbial** i Køge
- Adverbial** søndag aften
- Adverbial** kl. 19

Syntaks

Forfelt	Centralfelt			Slutfelt		
F	v	n	a	V	N	A
Den lille dreng	har		vist ikke	smagt	Moster Odas tærte	i år
i år	har	den lille dreng	vist ikke	smagt	Moster Odas tærte	
Moster Odas tærte	har	den lille dreng	vist ikke	smagt		i år

Klæd dukken af og på

- Subjekt** Anton
- Verbal** skriver
- Objekt** et brev
- Adverbial** til sin farmor
- Subjekt** Den søde, flinke knægt med briller og seler fra Nørregade, Anton, der på mange måder minder om en spejder, selvom han aldrig har gået til det, og som jeg gik i klasse med sidste år på Fårevælle Skole,
- Verbal** skriver
- Objekt** et langt brev, som handler om sommerferien,
- Adverbial** til sin gamle farmor, der ligger for døden på plejehjemmet i Hedensted Kommune

Funktionel grammatik

- Deltager** Pigen og drengen
- Proces** ser
- Omstændighed** heldigvis
- Deltager** en god film
- Omstændighed** i biografen
- Omstændighed** i Køge
- Omstændighed** søndag aften
- Omstændighed** kl. 19

[illegible]

Figurer (ordstilling)

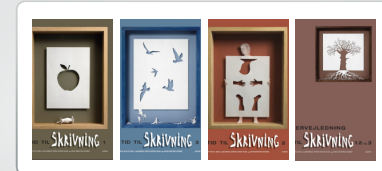
- **Antonym** (modsatning): Sort – hvid
- **Gentagelse**: Gentagelse af samme motiv, evt. med variation
- **Kiasme**: Spejlvendt gentagelse: *Klap jeres hænder, jeres hænder i klapper*
- **Anafor**: Gentagelse med variation. Ens begyndelse, forskellige slutninger: *Her ses, her bies*
- **Epifor**: Gentagelse med variation. Forskellige begyndelser, ens slutning: *Danmarks fader, landets fader, vores fader: Ståning*
- **Pleonasme**: Overflod af ord: om et ganske lille bitte øjeblik
- **Polyptoton**: Gentagelse af et ord i forskellige bøjningsformer: *byernes by*
- **Tautologi**: Overfladig gentagelse: *evig og altid*
- **Oxymoron**: Modsatrettet sammenskrivning: *larmende stilhed*

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Retorik

- **Hvilket tøj til hvilken lejlighed?**
 - Etos (afsender)
 - Patos (modtager)
 - Logos (sagen)
- *Børn i folkeskolen læser ganske enkelt for dårligt*
Professor på Institut for læsning, Danmarks Pædagogiske Universitetsbibliotek, Århus Universitet, Niels Egeen
- *Børn i folkeskolen læser ganske enkelt for dårligt*
Enkeltskolelærer, Høje-Sønderhede, Skovbo
- Skal dit barn lære at læse?
- *85 % af eleverne i 3. kl. læser dårligere end forventet landsgennemsnit, viser en ny undersøgelse fra DBU*

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Tid til skrivning

Norsk skriveidaktik møder australsk genrepædagogik i Danmark

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

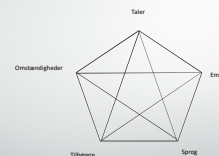
Lad dukken overveje tøj

- **Vis dukken udvalget af tøj**
- **Den nyvalgte statsminister Lars Løkke Rasmussen arbejder på et kursskifte i dansk politik**
 - **Krigsretorik**: Modstander, angreb, forsvar
 - **Sømandsretorik**: Skifte kurs, bølgegang, hård vind,
- *Gertrud danser ikke*
- *Peter og Mogens spiller fodbold i weekenden*
- *Min onkel, som hedder Kaj, lægger stemme til mågen Ib*
- *Peter vidste godt, at Yrsa ville være sur på ham, når han kom hjem*
- *Pigen og drengen ser heldigvis en god film i biografen i Køge – søndag aften kl. 19*

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

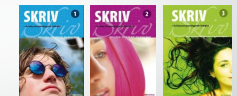
Det retoriske pentagram

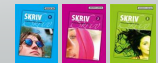
Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

SKRIV

- Kjell Lars Berge, Trine Gedde-Dahl og Anne Kristine Øgreid
- Skrivning som grundlæggende færdighed
- Norge: Skrivning som gennemgående ckf (mundtlighed, skriftlighed, læsning, numeracy, digitale færdigheder)
- Solid forskningsviden bag systemet: Michael Halliday, systemisk funktionel lingvistik
- Det norske norm-projekt

+ Lærervejledning

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Retorik

Læren om hensigtsmæssig formidling

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

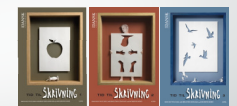
Genskrivning

- Genskriv jeres tekst om i går.
- Leg med syntaks, semantik, stilistik og retorik

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Tid til SKRIVNING

- Oversat og bearbejdet til danske forhold
- Tekster, opgaver, layout
- Skriveidaktik: Norge vs. Australien

+ En samlet lærervejledning

Simon Skov Foug, adjunkt, ph.d., cand.pæd., lærer

Tid til SKRIVNING

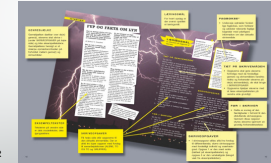
- Give læreren grundlæggende viden om og forståelse af
 - Skrivning som grundlæggende færdighed
 - Skriveudvikling
 - Vurdering af elevtekster
- Give eleverne grundlæggende viden om og forståelse af
 - Skrivemåder
 - Genrer
 - Skrivning

Skriveopgave

- Du skal deltage som lærerrepræsentant i en debataften på din skole, arrangeret af skolebestyrelsen, hvor elevernes brug af Facebook i skoletiden skal debatteres.
- Du skal lave et indlæg, hvor du som lærer argumenter for eller imod adgang til Facebook for eleverne i skoletiden på din skole.
- **Skriv indledningen**

Struktur

- Læringsmål
- Eksempeltekster
- Genrebjælke
- Skriveopgaver (Alene, Par, Grupper)
 - TÆT PÅ SKRIVEMÅDEN
 - FØRISKRIVER
 - TRE SKRIVEOPGAVER
- Fagbokse
- FAGLIGT FOKUSERET PÅ DELELEMENTER

Pointe nr. 10: Førskrivning

- Research
- Refleksion
- Forarbejdet før skrivning
- Førlæsning? → Førskrivning

Serien

Opbygning

Lærervejledningen

- 30 sider om skriveidaktikken
 - Hensigt før genre
 - Skrivning og skrivefærdighed
 - Vurderingspraksis
- Fem kendetegn ved skrivemåden
- Side-for-side-vejledning til elevbøgerne
- Forslag til vurderingsfokus

Skriveopgave – førskrivning: Refleksion

- Hvad tænker du generelt om Facebook?
- Hvad tænker du om elevernes brug af Facebook?
- Er du for eller imod elevers adgang til Facebook i skoletiden?

Struktur

- Fem afsnit (skrivemåde)
- Afsnitforside og bagside
 - Ind (kendetegn) og ud (evaluering)
- Hvert afsnit består af fem opslag
- Hvert opslag tre afsluttende skriveopgaver
 - Førskrivning: TÆT PÅ SKRIVEMÅDEN
 - FØRISKRIVER
 - SKRIVEOPGAVER

Australsk genrepædagogik
møder norsk skriveidaktik
Tid til SKRIVNING

Skriveopgave

- Hvad kommer du til at tænke på, når du ser *THE PLASTIC BAG DANCE*
kortlink.dk/psf4
- Skriv, mens du ser (3 min.)

Genrer

- Genre – og stavning: *Naiz, cføli, what up?*

Australsk genrepædagogik

- Undervisning i tekstens opbygning og sproglige mønstre
- Stilladsring – protese
- Ruth Mulvad (2009): Genre helt centralt for at forstå et fags tekster
 - eleven forstår hvordan tekststrukturer og sproglige mønstre bruges i det givne fag.
- Svage elever er afhængige af den eksplicite undervisning (Graham & Hebert2002: 13)

Diskussionsopgave to og to

- Hvad forstår I ved genrer?
- Hvad forstår I ved fremstillingsformer?
- Hvad forstår I ved skrivemåder?

Fremstillingsformer

• Analyserende • Argumenterende • Beretnende • Beskrivende • Delineerende • Dialog • Diskuterende • Dokumenterende • Dramatisk • Eksempelgivende • Forklarende • Fortællende • Fortællende • Gengivende	• Informerende • Instruerende • Karakteriserende • Kommenterende • Komprimerende • Konkluderende • Lyrisk • Paradokserende • Perspektiverende • Rædsegående • Refererende • Regulerende • Reflekterende • Sammenlignende • Vurderende	• Fiktionsens fremstillingsformer • Beretning • Beskrivelse • Dialog • Fortællerkommentarer • Svensk fremstilling • Panoramerisk fremstilling

► En simpel Google-søgning

Australsk genrepædagogik

- Vidensopbygning
- Modelanalyse
- Fælles tekstkonstruktion
- Selvstændig tekstkonstruktion

Pointe nr. 11: Begrebet genre

- Genren er en forventning, en læsemåde og noget i teksten
- Genre er kontekst:
THE PLASTIC BAG DANCE vol. 2: kortlink.dk/psf5

Australsk genrepædagogik

- Slutningen af 1980'erne: Halliday
- Skriveproblemer i Australien
- Eksplicit fokus på, hvad sprog og tekster bruges til
- Genrefokus
- Fabel
 - Formål: Danne, moralisere
 - Struktur: Tredelt
 - Sproglige træk: 3 persons fortæller, datid, tids og stedsangivelser
 - Genretæk: To dyr, den ene føler sig overlegen

Pointe nr. 12: Hensigt

- Teksters hensigt
- Teksters anvendelse
 - Zzzz Dingling, dingling, SLAM. Hvad koster en iPhone? Ja, det er godt, det nu man får gjort sig betale, tæller man bare, bager lidt og giver forfærdt. Børster man en bogstave, for forklarer det, og så noget om en ur og brudekage og literacy, og ble i, nej mel i, hvor meget – og ble nu og så vaske fingre og tilbage og skrive ned og tage det og så hvem har det og hvem har det og hvem har det og hvem har det i ryggen og RUK D&T Kunt, det is sætte de ned og de ind i sønnen (ikke dig, Knud). De bager. Brunkager. Og dyrs på? Og romrom? Løver så? Noget om huden når på livet. At bage, så er de båret. Altan/Gåder. Ve ♥ FRB. Fucking pølsebøge. Vegetarisme. Tid til skrivning. Tid til tv, tid til 2322
- Genrers "enhed"
- Genrer er dynamiske størrelser
- Ændres over tid

Tid til SKRIVNING

- Læseren
- Blichers Høsekræmmeren
 - som biografi eller fiktion
 - om fortælleren eller om kvindeidentitet
 - Osv.

Skrivebåde	Skrivehandling	Skriveformål
Informere	At informere, informere (rettet mod læseren, de-orienteret)	Udvikling af information, et spørgsmål eller vedligeholdelse kontakt
Redigere	At beskrive, organisere, sortere og strukturere information og etablere et forhold til den skilte virkelighedsforståelse, de-orienteret	Videnssystematisering og -lagring
Fortælle	At udforske, drøfte, diskutere, analysere, fortælle, tale, være sig (rettet mod den skilte virkelighedsforståelse, de-orienteret)	Vidensudvikling og -udbredning
Argumentere	At forsvare sig, se for sig, fortælle, tale, undersøge, spekulere, narrativisere (rettet mod fortællergens, de-orienteret)	Tekstverdenskonstruktion og konstruktion af mulige fiktive virkeligheder (fantasiverden eller andre virtuelle verdener, fx teori)
Reflektere	At overbevise, ytre meninger, synspunkter, give råd, vurdere, bedømme (rettet mod læseren, de-orienteret)	Meningdannelse, påvisning
Reflektere	At reflektere over egne og andres erfaringer, tanker, holdninger og følelser, vurdere og reflektere over eget udtryk (rettet mod skriveren selv, ego-orienteret)	Selvrefleksion, identitetsudvikling, dialog, metakommunikation og selvudvikling

Problemet

- Afgangsprøven er stadig **rigtigt** genrebundet

Kommunikationssituationen

- Læsning: Tekstens sammenhæng
- Skrivning: Formål ...
- Hvordan gøres det mest hensigtsmæssigt?
 - Mars
 - I går

Skriveopgave

- Skriv en tekst om en følelse – 3 min.
- Del med sidemakker
- Hvilken type tekst er det?

Forældreinfo

Kære forældre

Den kommende tid arbejder vi med **ekspressiv skrivning**. Vi skal skrive på papir. På computer. På borde. På vægge. På mennesker. Vi skal skrive med blyant. Med computer. Med sprittuscher. Med sprayflasker. Med f*cking blod.

Det vil være en stor hjælp, hvis ...

Med venlig hilsen

Dansklæreren

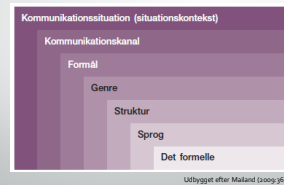
Tid til SKRIVNING

- Fem grundlæggende skrivemåder
 - at skrive for at informere
 - at skrive for at beskrive
 - at skrive for at fortælle
 - at skrive for at argumentere
 - at skrive for at reflektere
- Skrivemåden er byggekloster
- Skrivemåden er ikke målet
- Tekster indeholder typisk flere skrivemåder

= Hvorfor skriver vi?

Pointe nr. 13: Stavning til sidst

- Det med stavningen
- Hensigt, sprog, genre og kommunikationssituation

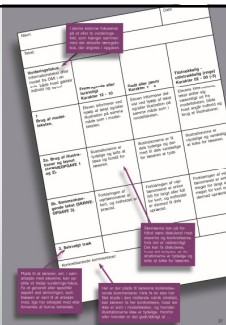
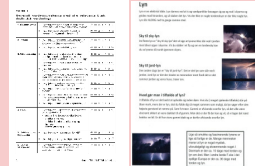

Vurdering af tekster

Holistisk vurdering vs. vurderingsfokus

Holistisk vurdering

- Vurder teksten "Lyn" (kopi)
- Malte, 7. kl.: *Skriv en naturfaglig tekst om et valgfrit emne (1 side, med billeder, modeller, figurer mv.)*
- Brug kopiark 1

Pointe nr. 15: Praksisfællesskaber

- Vurderingspraksisfællesskaber
- Gå sammen i fagteam
 - Eller med faglærer (UU-vejleder, historielærer, samfundsfaglærer, fysiklærer...)

Vurdering	Lærer Hansen	Lærer Jensen	Lærer Petersen
Fortrinitig - fremragende	Sofie, Erik	Sofie	Erik
10-12			
Jævn - god	Trine, Tom	Erik, Trine, Tom	Sofie, Tom
4-7			
Udlstrækkelig - tilstrækkelig			Trine
00-02			
Ringe			
-3			

Pointe nr. 14: Vurderingsfokus

- Vurdering af få, udvalgte områder: **Vurderingsfokus**
- Konkret og tekstnær feedback
- Kopisider med **forslag** til vurderingsfokus (2-3)

Vurderingspraksis

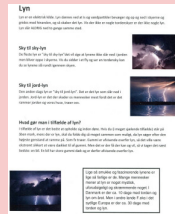
- Udslag på karakteren
- Fokus på genre vs. på modsætninger vs. ordspil vs. stavning vs. intertekstualitet
- Zzzz. Dingeling, dingeling, SLAM. Hvad koster en iPhone? Badebade og mademade. Håndværkere. Hjelm, pedal, kontor, møder, rapport. Pis. Pis af, PISA eller pis til Pisa? Pis hjem. Hjelm. Pedal. Hjelm. Altan? Gåtur. I ♥ FRB. Fucking piskrage. Vegetarmad. Tid til skrivning. Tid til tv, tid til zzzz

Vurderingspraksis

- Definer vurderingsfoki
- Sammen med **elevenerne**
- Vurder kun det aftalte

Vurderingsfokus

- Væg to af nedenstående vurderingsfoki
- Tydelig præsentation af emnet og valg af deler
- Brug af adjektiver
- Brug af præsens
- Multimodalitet
- Indholdet er formuleret med elevens egne ord
- Vurder teksten

Vurderingspraksisfællesskaber

- Gå sammen 3 og 3:
- Hvordan vurderer I den udleverede tekst?

Vurdering	Lærer 1	Lærer 2	Lærer 3
Fortrinitig - fremragende			
10-12			
Jævn - god			
4-7			
Udlstrækkelig - tilstrækkelig			
00-02			
Ringe			
-3			

Løbende vurdering

- Vejledning
- Løbende respons ...

Hvad er målet?

- Skrivemåden?
- Genren?
- Kommunikation
- Hensigt
- Afgangsprøver (ergo er holistiske vurderinger nødvendige)

Skrivehjulet

- Brug skrivehjulet til at vurdere Maltes tekst om lyn
- *Skriv en naturfaglig tekst om et valgfrit emne (1 side, med billeder, modeller, figurer mv.)*
- Kopiark 2

Afgangsprøven

- Fuck novellen!
- Hvor mange af jer skriver noveller?
- Hvor mange af jer skriver poetisk, æstetisk?

Skrivehjulet

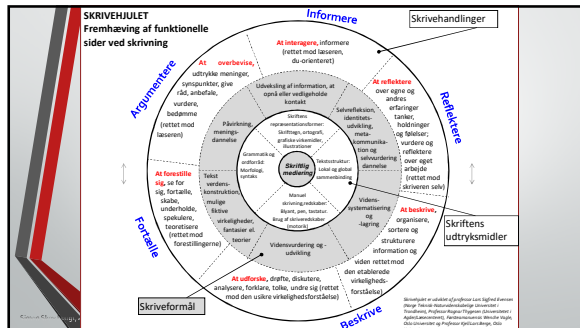
Hensigt vs. tekst

Afgangsprøven

Læren om u hensigtsmæssig formidling

Opsamling

Afsluttende betragtninger

Afgangsprøven

- Er en prøve i skriftlig fremstilling
- Ikke i multimodalitet
- Rigide genrekrav – men under udvikling

Læring

- Læs og skriv i meningsfulde scenarier
- Sammen
- Ofte – men bliver dygtig ved at øve sig
- Skrivning er en rekursiv proces

Genreskrivning

- Brug små skriveøvelser
 - en følelse
 - en stemning
 - en situation
 - en meddigtning
 - en tale
 - et digt

Simon Skov Fougts bog om skriveøvelser

Tak for i dag

simon@fougts.dk

Simon Skov Fougts, adjunkt,
ph.d., cand.pæd., lærer
simon@fougts.dk

Tid til SKRIVNING

Simon Skov Fougts bog om skriveøvelser

Scenariebaseret danskundervisning

Simon Skov Fougts bog om skriveøvelser